

ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ — ОСНОВА РОЗВИТКУ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У статті розглянуто стан технічного регулювання у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки; значну увагу приділено питанням технічної регламентації, ринкового нагляду, оцінюванню відповідності, діяльності технічних комітетів.

В. С. Кропивницький

Одним із важливих заходів виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом (ЄС), Європейським Співтовариством з атомної енергії та державами-членами з іншої, є імплементація до національного законодавства європейської системи технічного регулювання.

Технічне регулювання — це нормативно-правове регулювання безпечності продукції, пов'язаних з цим процесів виробництва, монтування, експлуатації та технічного обслуговування.

Основними складовими технічного регулювання є технічна регламентація, стандартизація, оцінка відповідності та державний ринковий нагляд. Ці складові є об'єктами технічного регулювання у зв'язку з тим, що їх реалізація може створювати технічні бар'єри у торгівлі, усунення яких вимагає Світова організація торгівлі (СОТ).

Технічна регламентація та державний ринковий нагляд здійснюються органами влади. Стандартизація та оцінка відповідності є елементами дерегуляції у сфері технічного регулювання, тому вони здійснюються органами, які не є органами влади. У зв'язку з цим в Україні вживаються заходи щодо скасування державної (обов'язкової) сертифікації продукції.

© Кропивницький В. С., 2016

Об'єктами технічного регулювання у сфері цивільного захисту є техногенна і пожежна безпека, гідрометеорологічна діяльність, засоби цивільного та протипожежного захисту.

ТЕХНІЧНА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Технічна регламентація охоплює розроблення нормативно-правових та методичних рекомендацій у сфері технічного регулювання, якими відповідно встановлюються та роз'яснюються основні вимоги безпеки, суттєві характеристики продукції, вимоги до пов'язаних з ними процесів, процедури оцінювання відповідності й ринкового нагляду, а також визначаються стандарти, дотримання яких надає презумпцію відповідності встановленим вимогам.

У ЄС нормативно-правові акти у сфері технічного регулювання називають технічними правилами. Ті із них, що встановлюють процедури оцінки відповідності, є технічними регламентами (ТР).

ТР та інші технічні правила, які є об'єктами гармонізованого законодавства ЄС, мають упроваджуватися державами-членами без внесення змін, які можуть створити технічні бар'єри в торгівлі. У разі відсутності гармонізованого законодавства кожна держава-член із міркувань безпеки має право приймати національні ТР та правила дотримуючись вимог СОР.

У зв'язку з цим, новий Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», який набув чинності з 10.02.2016, вже потребує вдосконалення стосовно включення вимог Регламенту (ЄС) № 764/2008 щодо розроблення технічних правил, якими є, наприклад, нормативні акти з пожежної безпеки (НАПБ) та державні будівельні норми (ДБН).

Об'єктом гармонізованого законодавства ЄС є правила запобігання великомасштабним аваріям, пов'язаним із небезпечними речовинами, які встановлено Директивою 2012/18/ЄС («Севезо III») «Про управління ризиками великомасштабних аварій, пов'язаних з небезпечними речовинами». Згідно з Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої, на 2014 — 2017 роки, Планом імплементації Директиви 2012/12/ЄС та Планом підготовки проектів регуляторних актів Міністерства внутрішніх справ України у Державній службі України з надзвичайних ситуацій на 2016 рік ця директива упроваджується у національне законодавство шляхом внесення змін до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» та розроблення нової редакції Правил техногенної безпеки.

Разом з тим упровадження цієї директиви потребує внесення першочергових змін до Кодексу цивільного захисту України, Законів України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері гос-

подарської діяльності», «Про регулювання містобудівної діяльності»; прийняття Правил техногенної безпеки постановою Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актів, необхідних для їх реалізації; а також скасування Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» після прийняття правил (техногенної) безпеки для усіх об'єктів, зазначених у ст. 2 Директиви «Севезо III». Причому план імплементації цієї директиви має виконуватися за дотримання вимог послідовності здійснення адаптації законодавства у пріоритетних сферах, визначеної Законом України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

За імплементації Директиви «Севезо III» доцільно скористатися досвідом держав-членів ЄС, зокрема Угорщини та Румунії.

Відповідно до Директиви «Севезо III» одне із завдань під час здійснення державного нагляду техногенно небезпечних об'єктів — перевірка відповідності вимогам законодавства технічних систем безпеки, якими є засоби цивільного та протипожежного захисту.

Відсутність у ЄС окремого ТР на ці засоби та реалізація на національному рівні принципу закріплення одного ТР за одним державним органом технічного регулювання та одним органом державного ринкового нагляду призвело до обмеження участі Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС) України у заходах щодо реалізації *Стратегії розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року* та обмеження повноважень цього органу щодо здійснення технічного регулювання і ринкового нагляду зазначених засобів.

Цю проблему та забезпечення оцінювання відповідності усіх без винятку засобів цивільного та протипожежного захисту, у тому числі змонтованих систем і збудованих споруд цивільного та протипожежного захисту, в законодавчо регульованій сфері можна вирішити шляхом розроблення та прийняття в Україні *ТР засобів цивільного та протипожежного захисту*.

Для виконання робіт із розроблення цього ТР, інших нормативно-правових актів з технічного регулювання у сфері цивільного захисту у складі ДСНС України необхідно створити відповідний структурний підрозділ.

На сьогодні викликає занепокоєння затримка прийняття в Україні нової редакції ТР стосовно будівельних виробів на основі Регламенту (ЄС) № 305/2011. На нашу думку, для прискорення робіт з імплементації цей ТР доцільно було б приймати не законом, а постановою Кабінету Міністрів України, як підзаконний акт до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

До речі, положення цього закону в частині прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом

об'єктів не відповідає європейському законодавству. Згідно з європейською практикою неприпустимим є сертифікація продукції, якою є зведена будівлі та споруди, контролювальним органом — Держархбудінспекцією України.

Для приведення у відповідність до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» з ДБН В.2.5-56:2014 Системи протипожежного захисту мають бути вилучені процедури оцінювання відповідності та технічні відхилення від національних стандартів, на які є посилання у цих державних будівельних нормах.

РИНКОВИЙ НАГЛЯД

Ринковий нагляд спрямовано на забезпечення відповідності вимогам ТР, інших технічних правил та стандартів продукції, яка реалізується на споживчому ринку (введена в обіг або експлуатацію).

Ринковий нагляд гарантує громадянам рівноцінний рівень захисту на всій території єдиного ринку незалежно від походження продукції та є важливим для інтересів суб'єктів господарської діяльності, оскільки допомагає позбутися нечесної конкуренції.

Тобто, обмеження проведення перевірок продукції на споживчому ринку України негативно впливає на ступінь довіри до її безпечності з боку європейських та інших держав, створюючи передумови запровадження ними постійних перевірок цієї продукції. Внаслідок цього страждатимуть вітчизняні виробники.

Важливо розуміти, що запровадження добровільних ініціатив на кшталт сертифікації продукції або системи управління якістю в ЄС не вважається рівноцінною діяльністю з ринкового нагляду, що здійснюється відповідними органами. Їх запровадження лише сприяє усуненню ризику.

Одна із функцій органів державного ринкового нагляду — забезпечення експериментальних перевірок продукції. Орган ринкового нагляду може передавати на субпідряд виконання цих перевірок іншому органу за умов, що він зберігає відповідальність за свої рішення та не існує жодного конфлікту інтересів між діяльністю з оцінювання відповідності іншого органу та його завданнями з нагляду. Здійснюючи це, орган ринкового нагляду має належним чином подбати про забезпечення бездоганної неупередженості порад, які він отримує. Відповідальність за будь-яке рішення, прийняте на основі таких порад, має завжди залишатися за органом ринкового нагляду.

Зважаючи на це, основні принципи ринкового нагляду і контролю продукції у Законі України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» мають бути приведені у відповідність до європейського законодавства. Це дозволить забезпечити участь територіальних дослідно-випробувальних лабораторій ДСНС України у державному ринковому нагляді; відповідно до сфери

відповідальності мають належати засоби цивільного та протипожежного захисту, вибухозахищене і вибухозахисне обладнання (яке згідно з ISO 8421-7:1987 належить до засобів протипожежного захисту) та піротехнічні вироби (цивільного призначення).

У зв'язку з цим до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку видів продукції щодо яких здійснюється державний ринковий нагляд» мають бути внесені зміни щодо надання ДСНС України повноважень у здійсненні державного ринкового нагляду зазначеної продукції.

ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ У СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Оцінювання відповідності — один із головних важелів щодо убезпечення, захисту життя і здоров'я людей; охорони навколишнього середовища; захисту життя та здоров'я тварин і рослин, спрямованих на попередження дій, що можуть вводити в оману споживачів продукції. Оцінювання відповідності (conformity assessment) — це доказ, що задані вимоги безпеки (specified requirement) до продукту (послуги), встановлені нормативними документами (регламентами, директивами, стандартами, технічними умовами до продукції), виконані. До оцінювання відповідності входять випробування акредитованими лабораторіями із визначенням однієї або декількох характеристик об'єкта (продукції); *сертифікація* — підтвердження відповідності третьою стороною (органами сертифікації) продукції, процесів, систем чи персоналу; *інспектування*, яке полягає у перевірці проектної документації, продукції або процесу і визначенні їхньої відповідності заданим вимогам на основі професійного судження та контролю процесу, може передбачати перевірку персоналу, устаткування, технологій та методів.

Процедури оцінювання відповідності повинні застосовуватися однозначно і рівноцінно відносно імпортованої продукції та вітчизняної продукції. У свою чергу підтвердження відповідності на території України може мати добровільний або обов'язковий характер.

Загалом в Україні, як і в Європейському співтоваристві, прийнято, що відповідне оцінювання здійснюють державні органи, виробники або органи з оцінювання відповідності, які залучаються.

Відповідно до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15.01.2015 № 124-VIII «Орган з оцінки відповідності — підприємство, установа, організація чи їх структурний підрозділ, що здійснює діяльність з оцінювання відповідності, включаючи випробування, сертифікацію та інспектування». Ними можуть бути як державні так і приватні структури. Разом з цим Законом України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від 02.12.2010 № 2735-VI ▶

встановлено неприпустимість поєднання в одному центральному органі виконавчої влади повноважень органу ринкового нагляду та органу з оцінювання відповідності. Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів державного ринкового нагляду та сфер їх відповідальності» від 01.06.2011 № 573 ДСНС України не надано повноважень органу державного ринкового нагляду. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» від 16.12.2015 року № 1052 за ДСНС закріплено функцію виконання робіт з оцінювання відповідності у сфері цивільного захисту згідно із Законом України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності».

Щодо термінології наведеного вище Закону можна надати такі роз'яснення:

- випробувальна лабораторія — орган з оцінювання відповідності, що проводить випробування;
- орган із сертифікації — орган з оцінювання відповідності, що є третьою стороною та управляє схемами сертифікації;
- орган з інспектування — орган з оцінювання відповідності, що здійснює інспектування.

Окрім цього, якщо орган з оцінювання відповідності, що позиціонує себе як незалежний та планує виконувати відповідні завдання згідно з відповідним ТР, яким передбачено застосування процедур оцінювання відповідності із залученням призначених органів чи визнаних незалежних організацій, він має отримати призначення (легітимний дозвіл) у Мінекономрозвитку України. Незалежними організаціями у Мінекономрозвитку є такі, які мають досвід виконання робіт з оцінювання відповідності (атестації) технології виконання нерознімних з'єднань, персоналу, що їх виконує, та/або персоналу, який проводить неруйнівний контроль протягом останніх трьох років.

Найбільш дискусійне питання сьогодні — надання послуг з оцінювання відповідності органами інспектування щодо прийняття в експлуатацію об'єктів будівництва, у тому числі систем протипожежного захисту, які можуть бути акредитовані в Національному агентстві з акредитації за типами А, В, С та проводити оцінювання від імені приватних клієнтів, їх головних організацій або державних органів влади з метою надання інформації щодо відповідності проінспектованих об'єктів регламентам, стандартам, технічним умовам, інспекційним схемам. Параметри для інспектування охоплюють питання кількості, якості, безпеки, функціональної придатності, а також неперервної безпечності устаткування або систем, які перебувають в експлуатації. Інспектування може охоплювати всі етапи життєвого циклу цих об'єктів, випробування й сертифіка-

ційну діяльність, оскільки останні мають спільні риси. Важливою відмінністю є те, що багато видів інспектування передбачають професійне оцінювання для визначення прийнятності відповідно до загальних вимог. Інспектування може бути діяльністю, яка є частиною більшого процесу, наприклад, наглядач у системі сертифікації продукції; надання інформації щодо об'єкта інспектування до моменту введення його в експлуатацію без визначення відповідності вимогам. При цьому Орган з інспектування повинен нести відповідальність за неупередженість своєї діяльності щодо інспектування і не повинен дозволяти комерційним, фінансовим або іншим впливам становити загрозу для неупередженості.

Щодо кваліфікації персоналу інспекційних органів в ДСТУ ISO/IEC 17020:2012, як і в політиці НААУ, встановлено, що персонал, відповідальний за інспектування, повинен мати належну кваліфікацію, підготовленість, досвід і задовільний рівень знань стосовно вимог до інспектування. При цьому додаткові вимоги до кваліфікації на кшталт наявності «кваліфікаційного сертифіката відповідального виконавця окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури за напрямком експертизи в частині дотримання вимог пожежної та техногенної безпеки» є неправомірними.

До речі, на сьогодні у цій сфері діють, згідно з реєстром акредитованих органів з оцінювання відповідності НААУ, 6 приватних органів та один державний, повноваження якому надані Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 №877-V. Отже питання, якими опікувалася держава на безоплатній основі, на сьогодні переходять до приватних структур, метою роботи яких є матеріальне збагачення. При цьому втрачається роль держави як основного гаранта безпеки людини, а саме визначення поняття «інспекційний орган» в Україні не відповідає європейській практиці, оскільки в Європі інспекторами-експертами працюють кваліфіковані приватні особи, а інспекції об'єктивно здійснюють страхові компанії (як треті сторони) із залученням як мінімум таких органів з оцінювання відповідності, як випробувальні лабораторії та / або органи сертифікації продукції.

ТЕХНІЧНІ КОМІТЕТИ (ТК) — ОСНОВА СИСТЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

В Україні на сьогодні у сферах пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту функціонують три ТК стандартизації: ТК 25 «Пожежна безпека та протипожежна техніка», ТК 40 «Страховий фонд документації», створені при Національному органі стандартизації Мінекономрозвитку України, секретаріатами яких виступають державні інституції, а також ТК 315 «Системи техногенної і пожежної

безпеки будівель споруд», створений при Мінрегіоні України, секретаріат — громадська організація.

ТК створювалися у зв'язку із набуттям чинності Декрету Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію». Така робота проводилася відповідно до установчих нормативних документів і визначених процедур, за її результатами готувалися відповідні накази Національного органу стандартизації. У хронологічному порядку ТК 25 та ТК 40 створені одними з перших у 1992 році, ТК 315 — у 2012 році (як необхідність стандартизації у сфері техногенної безпеки).

Відповідно до Закону України «Про стандартизацію» до роботи у ТК залучаються уповноважені представники органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та їх громадських об'єднань, організацій роботодавців та їх об'єднань, наукових установ та навчальних закладів, науково-технічних та інженерних товариств (спілок), громадських організацій споживачів (об'єднань споживачів), інших громадських об'єднань, професійних спілок, провідні науковці та фахівці.

ТК формуються з урахуванням принципу представництва всіх заінтересованих сторін, членство у них є добровільним. ТК не мають статусу юридичної особи, організаційне забезпечення їхньої діяльності здійснюють секретаріати. Функції секретаріату за розпорядженням Національного органу стандартизації покладаються, за поданням організаційного комітету (у разі створення нового комітету) або діючого ТК, на організацію, що є юридичною особою — резидентом України та офіційно заявить про намір виконувати функції секретаріату і підтвердить спроможність організаційно, технічно та фінансово забезпечити його діяльність. Тобто ця організація повинна надавати технічні та адміністративні послуги членам ТК, а не здійснювати фінансування робіт зі стандартизації. Практика сьогодні, враховуючи європейську, свідчить, що функції секретаріатів більшості ТК зі стандартизації виконуються науковими установами, в яких сконцентровано кращий технічний персонал відповідних галузей. Дублювання функцій ТК не допускається.

На жаль, незважаючи на провідну роль у системі стандартизації пожежної безпеки ТК 25, створений ТК 315 було переорієнтовано на стандартизацію систем протипожежної автоматики. Аналіз стандартизації у сфері пожежної безпеки виявив конкретні факти дублювання ТК 315 сфери діяльності ТК 25. Так, наприклад, у 2013 році Мінрегіоном України затверджені стандарти, подані ТК 315, а саме:

- ДСТУ Б EN 13565-2:2013 Стационарні системи пожежогасіння. Системи пінного пожежогасіння. Частина 2. Проектування, монтажування та технічне обслуговування (EN 13565-2:2009, IDT);

- ДСТУ Б CEN/TS 14816:2013 Стационарні системи пожежогасіння. Дренчерні системи. Проектування, монтажування та технічне обслуговування (CEN/TS 14816:2008, IDT).

Зазначені стандарти стосуються стационарних систем пожежогасіння і відповідно до коду (13.220.20) Українського класифікатора нормативних документів ДК 004:2008 належать до сфери діяльності Мінекономрозвитку України та ТК 25. ТК 315 на свій розсуд змінив коди УКНД на (91.140.60; 91.120.01) та розробляє стандарти у рамках планових заходів Мінрегіону України й надалі.

Більше того, протягом 2014—2015 років функціонування двох ТК стандартизації, які дублюють свої сфери діяльності, призвело до розбіжностей у формуванні єдиних технічних вимог. Вільне трактування технічних аспектів ТК 315 призводить до розбалансування наявної системи стандартизації. Невирішення цього питання найближчим часом призведе до поглиблення розбіжностей. Виходом із зазначеної ситуації є термінове і чітке розмежування сфер діяльності ТК або ліквідація ТК 315 у липні 2016 року.

Щодо співпраці ТК 25 з іншими ТК України слід зазначити, що саме за активної діяльності ТК 25 створено громадську організацію «Рада технічних комітетів стандартизації України» (Рада ТК), до якої входять понад 30 ТК. З інформацією щодо діяльності ТК 25 та Ради ТК можуть ознайомитися всі бажаючі. Ця інформація перебуває у вільному доступі в мережі Internet на офіційному веб-порталі за адресою: <http://www.undicz.mns.gov.ua>.

Фахівці ТК 25 та Ради ТК брали активну участь в роботах щодо перегляду та розроблення основоположних стандартів у сфері стандартизації, таких як: ДСТУ 1.1, ДСТУ 1.2, ДСТУ 1.7, ДСТУ 1.8, ДСТУ 1.13, ДСТУ 1.14, які вже розроблено та затверджено. Тобто ТК 25 зацікавлений у будь-яких формах співпраці, які стосуються сфери стандартизації у цілому.

Стосовно перекладів міжнародних та європейських стандартів, у тому числі тих, які вже прийнято методом «підтвердження». Замовниками цих робіт, у першу чергу, мають виступати виробники, зацікавлені у стандартах й спроможні брати участь у їх розробленні та технічних перекладах у складі відповідного ТК.

Джерелами фінансування робіт зі стандартизації можуть бути: кошти Держбюджету України; кошти, передбачені на виконання програм і проектів; власні та залучені кошти суб'єктів господарювання. Так, наприклад, Мінекономрозвитку України виступив замовником виконання робіт з відповідним фінансуванням у 2016 році з розроблення національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими, в рамках таких бюджетних програм: КПКВК 1201220, КПКВК 1201440. ▶

Насамперед Мінекономрозвитку України як представник держави фінансує розроблення національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими, добровільне застосування яких є презумпцією відповідності продукції вимогам директив ЄС, вимоги яких імплементуються в Україні.

Потрібно зазначити, що наразі не всі організації й підприємства, які є колективними членами ТК 25, беруть активну участь у його роботі. Частина інституцій не скористалася сприятливою можливістю та не надала своїх пропозицій щодо розроблення стандартів (методом «перекладу») за кошти Мінекономрозвитку України. Зважаючи на це, участь у роботі ТК 25 окремих її членів через пасивність позицій може бути переглянута протягом 2016 року.

РАДА ТК УКРАЇНИ

Проблеми, які існували у сфері стандартизації та були типовими для кожного ТК зі стандартизації, — це славнозвісні порушення у державних закупівлях робіт зі стандартизації, що відбувалися до 2013 року, зволання Мінекономрозвитку України у прийнятті розроблених стандартів (деякі проекти стандартів не приймалися понад 5 років), висока вартість експертизи проектів стандартів, урахувавши розроблені як ідентичні до міжнародних та європейських (вартість експертизи досягала 50% вартості розроблення стандарту), змусили ТК об'єднати свої зусилля для колективного їх вирішення. У 2014 році і була створена Рада ТК. Функції її секретаріату виконує Український науково-дослідний інститут цивільного захисту.

За ініціативою Ради ТК при Мінекономрозвитку України створена та функціонує науково-технічна рада у сфері технічного регулювання. Рада працювала пропозиції щодо покращання системи стандартизації, зокрема стосовно внесення змін до Законів України «Про стандартизацію», «Про здійснення державних закупівель», «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»; тим самим брала участь у формуванні політики у сфері стандартизації. Рада у межах своєї компетенції із залученням відповідних ТК розглядає проекти ТР, що розробляються в Україні на основі європейських директив, та подає відповідні пропозиції щодо них. Вона займає активну позицію щодо розвитку національних випробувальних лабораторій, які можуть проводити оцінювання відповідності щодо вимог прийнятих в Україні ТР та належного функціонування Державного ринкового нагляду для контролю якості продукції, зокрема, направлені пропозиції до Уряду України щодо розвитку національних випробувальних лабораторій та проведення державного ринкового нагляду у сфері нехарчової продукції. Наразі, за дорученням Мінекономрозвитку України, готується перелік державних випробувальних лабораторій, які мо-

жуть проводити оцінювання відповідності щодо вимог прийнятих в Україні ТР та які потребують відповідної матеріально-технічної допомоги. Рада ТК делегує своїх представників до робочих груп з розроблення основоположних стандартів національної системи стандартизації, таких як ДСТУ 1.5, ДСТУ 1.8, ДСТУ 1.13, ДСТУ 1.14 (розробляються), ДСТУ 1.1, ДСТУ 1.2, ДСТУ 1.7 (затверджені). Завдяки цьому кожний ТК, який увійшов до складу Ради ТК, може взяти участь у розроблянні цих стандартів та надати свої пропозиції щодо їх змісту.

Для залучення до роботи більш широкого кола суб'єктів стандартизації та органів, що виконують певні функції технічного регулювання, за ініціативою Ради ТК та за підтримки Мінекономрозвитку України, НОС, Національного агентства України з акредитації у 2015 році проведено дві науково-практичні конференції, на яких розглянуто питання стандартизації та оцінювання відповідності, зокрема:

- процедури фінансування робіт зі стандартизації за кошти державного бюджету України. Такі процедури повинні передбачати фінансування відповідним центральним органом виконавчої влади НОС, яке у свою чергу визначає організаційно-розробника, яка виконуватиме роботи в рамках відповідного ТК. Такий підхід стане превентивним засобом фінансового контролю за розробленням та упровадженням національних стандартів та врегулює систему перевіряння їх фінансування НОС;
- удосконалення процедур державних закупівель у сфері стандартизації. Так, згідно із Законом України «Про стандартизацію» розроблення національних стандартів є повноваженнями ТК. ТК не можуть дублювати сфери діяльності, в той же час згідно із Законом України «Про державні закупівлі» такі закупівлі не визнаються, якщо вони відбуваються із одним учасником. Із таких причин у 2015 році третину лотів державних закупівель у сфері стандартизації визнано такими, що не відбулися, і це у той час, коли держава взяла зобов'язання перед ЄС щодо гармонізації національних стандартів із міжнародними та європейськими;
- опрацювання переліків ГОСТ, які можна скасовувати лише після розроблення відповідного національного стандарту. Програмою стандартизації на 2016 рік визначено скасування ГОСТ 12.1.044-89 (ИСО 4589-84) із січня 2016 року. Таке рішення могло б призвести до того, що вимоги пожежної безпеки до будівельних матеріалів, закладені у Державних будівельних нормах, не мали змоги бути реалізованими, оскільки скасовувалися методи їх оцінювання відповідності. Лише вчасне втручання Ради ТК дозволило подовжити термін чинності зазначеного стандарту

на два роки, протягом яких необхідно розробити відповідний національний стандарт;

- розроблення національних стандартів, гармонізованих із міжнародними та європейським, методом підтвердження. Дійсно, такий підхід може призвести до різних варіантів перекладів національних стандартів, що можуть мати протилежні вимоги. Тому, для запобігання таким випадкам, прийняття національних стандартів методом підтвердження запропоновано лише після подання заявки спеціалізованим ТК, який відповідатиме за тлумачення такого національного стандарту;
- питання матеріально-технічного забезпечення вітчизняних випробувальних лабораторій, які прово-

дять оцінювання відповідності щодо вимог ТР. Тобто вимоги адаптуємо до міжнародних і європейських, а свої лабораторії ні. Внаслідок цього вітчизняному виробнику для оцінювання відповідності свою продукцію потрібно везти до європейських органів, що впливає на її собівартість та відповідно на конкурентоспроможність із зарубіжними аналогами.

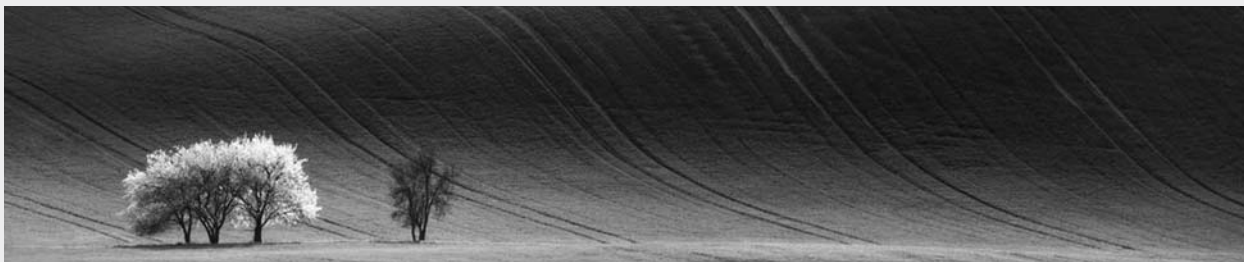
Робота Ради ТК спрямована на налагодження та здійснення співпраці у сфері стандартизації для покращання ефективної роботи, упровадження в Україні міжнародних та європейських законодавчих, нормативно-правових актів і нормативних документів. Рада ТК відкрита для співпраці з усіма зацікавленими ТК та суб'єктами стандартизації для розвитку національної системи стандартизації в цілому.

В. С. Кропивницький, начальник

Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту, м. Київ

НОВИНИ ISO

ОСНОВНИЙ СТАНДАРТ ЩОДО РІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ЗАВЕРШАЛЬНІЙ СТАДІЇ ПЕРЕГЛЯДУ

Услід за ISO 14001 перегляд ISO 14004, який його доповнює, досяг стадії остаточної редакції проекту.

Допомога організації в інтеграції системи екологічного менеджменту (СЕМ) в ефективне управління бізнесом має вирішальне значення для переглянутого стандарту ISO 14004, що відображено в новій назві «Системи екологічного менеджменту — Загальні основні принципи щодо застосування».

Майбутній стандарт ISO 14004:2016 прагне дати настанову щодо формування, упровадження, забезпечення і вдосконалення ефективної СЕМ. Він призначений для надання допомоги організаціям щодо раціонального використання своїх обов'язків стосовно довкілля на систематичній основі, забезпечуючи таким чином екологічну стабільність.

Нові зміни у стандарті враховуватимуть способи, які організація обирає для забезпечення та удосконалення СЕМ і для впровадження вимог екологічного менеджменту у загальну систему управлін-

ня виробництвом. Вони узгоджені зі змінами, внесеними до переглянутого ISO 14001:2015.

Пер-Арне Сирріст, координатор робочої групи з перегляду ISO 14004, зазначив: «Версія стандарту 2016 року буде корисною настановою як для тих організацій, які ще повинні ввести в дію СЕМ, так і для тих, у кого вже є досвід роботи з СЕМ і які хочуть розвивати її далі, щоб вирішити майбутні екологічні проблеми».

«Переглянутий стандарт ISO 14004 допоможе організаціям зрозуміти і використовувати стандарт ISO 14001:2015 найефективнішим способом, зважаючи на такі акценти, як довкілля організації та вплив довкілля на організацію», — додає Анн-Марі Варріс, голова ISO/TC 207/SC 1 «Системи екологічного менеджменту» технічного комітету, відповідального за перегляд стандарту.

Стандарт ISO 14004:2016 матиме ширшу сферу застосування, переключаючись із «запобігання забрудненню» на захист довкілля і прийняття концепції життєвого циклу. Його опублікування очікується у березні 2016 року. ■